

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. дпн Милена Христова Стефанова
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Рецензията е част от процедурата на конкурса за доцент по професионално направление 3.3. Политически науки (Регионално управление и политика), обявен в ДВ бр. 93 от 26.11.2019 г. за нуждите на Философски факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Разработена е въз основа на Закон за развитието на академичния състав в Република България и Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ "Св. Климент Охридски". В конкурса участва един кандидат – гл. ас. д-р по политология Елена Ангелова Калфова - Войнова.

Гл. ас д-р Елена Калфова – Войнова е завършила магистърска степен по политология в СУ „Св. Климент Охридски“ през 2000 година. През 2008 година успешно защитава докторска степен по политически науки като темата на дисертацията ѝ е в тематичното поле на настоящия конкурс. От 2004 година е асистент, а от 2009 година главен асистент в катедра „Публична администрация“, Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. През 2002 година е преминала обучителен курс по Европейска публична администрация и регионално и месно управление в Университет на Маастрихт, Нидерландия. Съгласно изискванията на чл. 24 от Закона за развитието на академичния състав в Р България, чл. 53 от Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Р България и чл. 105 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на СУ „Св. Климент Охридски“, участието в конкурса на гл. ас- д-р Елена Калфова-Войнова е допустимо: тя притежава ОНС „доктор“, работила е повече от две години като преподавател във висше училище, за участие в конкурса е представила публикуван монографичен труд, отговаря на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.3. „Политически науки“, не е установено плагиатство.

Изследователска дейност и резултати

За участие в конкурса д-р Елена Калфова – Войнова представя самостоятелна монография „Регионално управление и регионална политика – приложение и оценка“, издадена от УИ „Св. Климент Охридски“ през 2019 година, както и 7 статии и 7 студии по тематиката на конкурса, от които 5 на английски език. Една от студиите е публикувана в издание, реферирано в SCOPUS. Няма да оценявам всяка публикация поотделно, доколкото всички те показват в развитие резултатите от една последователна и целенасочена изследователска дейност, чийто завършен вид безспорно е представен в монографията.

В изследванията си кандидатката демонстрира устойчивост, умело надгражда и доразвива проблематиката на регионалното развитие и политика. Започвайки с прилагането на институционалния подход към административните структури на регионалното управление (защитената дисертация за присъждане на ОНС „доктор“), в последващите си изследвания тя успява умело да го съчетае с политиките за регионално развитие и оценката на резултатите от тяхното изпълнение. Д-р Калфова не само познава в детайли достиженията на международната научна общност в сферата на регионалистиката, но и ги надгражда със собствен принос.

Можем да открием поне **три важни аспекта** на резултатите от изследователската дейност на д-р Калфова.

Първо, по отношение на изследователския подход към регионалното управление и политика.

Не ми е известен друг български автор, който да прилага интегриран подход при изследването на регионалното управление и политика. Това, което отличава и безспорно е достижение на д-р Калфова е именно интегрираният подход. На пръв поглед подходите на институционализма, новия институционализъм и този на публичните политики се различават съществено един от друг, но резултатите от изследването показват, че те могат и трябва да бъдат прилагани заедно, при което дават нова степен на познание за същността и ролята на регионалните нива в системата на държавно управление и политиките на регионално равнище. Чрез прилагането на такъв интегриран подход се осигурява надеждна теоретична основа за дефиниране на регионалната политика, за разлика от политики, изпълнявани на регионално равнище. Интегрираният подход дава възможност да се отрази спецификата на регионалното управление и политика в общия процес на промяна на ролята на държавата в публичното управление. Защитената теза „че изменението в системата на управление води до промяна в конкретното съдържание

на регионална политика, като обратната посока на процеса е също валидна – изменението в целите и инструментите на регионалната политика може да доведе до изменение на институционалната система“ и позволява да докаже „необходимостта регионалното управление и регионалната политика да се разглеждат по-скоро като единен обект на изследване именно поради неразривната им взаимна обусловеност“. Този подход дава възможност не само да се предефинира регионалната политика, но и да се изведат факторите за нейното развитие. Авторката доказва, че неминуемо регионалното управление търпи промени и тя адекватно очертава факторите, които въздействат.

Второ, по отношение на анализа на регионалното управление и политика.

Д-р Калфова е постигнала впечатляващи резултати, като следствие от прилагането на интегрираният подход. Обхванати са различните процеси не само в исторически, но и в международен аспект. Полемизирането с различни изследователски школи и подходи към регионалното развитие, управление и политики умело ни отвежда към заключения, които не са постулати. Елена Калфова не си поставя за цел да дава рецепти нито за изследователи, нито за практики. В това отношение тя е изключително коректна. С изводите, които прави ни дава шанс да се потопим в необятното море от възможностите за изследване на регионалното управление, развитие и политики. Достатъчен принос е ясното открояване на предимствата и недостатъците на анализирания от нея подходи и резултати.

Трето, по отношение на емпиричната оценка на степента на влияние на качеството на управление върху постигането на основната цел на регионалната политика в България. Направено е много убедително изследване на въздействието на различни фактори върху регионалното развитие и постигането на целите на регионалната политика. Изведените и доказани хипотези за ролята на качеството на управлението като водещ (и равен на икономическите) фактор за изпълнението на целите на регионалната политика могат и трябва да имат реално практическо приложение. Разбирайки ограниченията на всеки регресионен анализ, д-р Калфова успешно защитава изборът на методология и индикатори за анализа. На дискусия подлежи, разбира се, понятието за качество на управлението (авторката отбелязва това). Използването на композитен индикатор, какъвто представлява индексът местната система за почтеност, разработен и прилаган от Transparency International, означава, че д-р Калфова намира за приемлива методиката. Тази методика е разработена и се прилага, за да се оцени антикорупционният капацитет на ключови институции и социални партньори на местно

ниво: общински съвет, кмет, общинска администрация, бизнес, медии, политически партии, граждански организации, съд и полиция. Индексът дава представа за състоянието на средата, в която работят и живеят хората от гледна точка на спазване на определени принципи и норми на почтеност. За България изследването и оценката се правят ежегодно за последните 4 години в 27 областни центъра, но приемани като общини. Използването на индекса на месната система за почтеност за оценка на степента на влияние на качеството на управление върху постигането на основната цел на регионалната политика трябва да се приема с известна условност, доколкото той не отчита реалността в останалите общини от съответната административна област. За съжаление в България няма наличен друг индекс, чрез който по-пълно да бъде измерено качеството на управление, поради което аз приемам използването му за целите на изследването на д-р Калфова с условност. Това не отхвърля приноса на резултатите от изследването.

Справката за оригиналните научни приноси е достатъчно подробна и напълно съответства на съдържанието на представените за участие в конкурса публикации на д-р Елена Калфова. Тя е разпознат автор, за което свидетелства справката за цитиранията, приложена към документите за конкурса.

Въпроси и препоръки към бъдещата изследователска дейност.

Проблематиката на регионалното управление и регионалната политика е огромно предизвикателство пред всеки учен, който се занимава с нея. Практиката на отделните демократични държави, дори само тези в рамките на ЕС, през последните поне пет десетилетия е различна и многообразието от политически, управленски и практически подходи и решения изисква доста нетрадиционни подходи за изследване и систематизиране. Ако когато G. Stoker, B. Hodwood, U. Bullmann¹, публикуват знаменитото си изследване на регионализма през 1995 година ситуацията в отделните държави е достоверно описана, то днес 25 години по-късно, промените в отделните държави са предпоставка за нови сравнителни анализи. Авторите определят Великобритания като централизирана унитарна държава, но днес тя е по-скоро федерална, или както я наричат редица изследователи на процесите на деволуция, „квази федерална“ държава. Техните твърдения не се затрудняват от отсъствието на писана конституция на Обединеното кралство, където да бъде определена формата на

¹ Stoker, G., B. Hodwood, U. Bullmann, 1995. Regionalism, University of Strathclyde, Glasgow.

държавно устройство. Те се аргументират със създаването на парламентите на Шотландия и Северна Ирландия и определянето на техните правомощия, както и със създаването на регионални органи на изпълнителна власт в тези части от кралството. Подобни процеси протичат в Испания, Италия, независимо от факта, че тези страни са се самоопределили като унитарни държави в основните си закони. В своето изследване авторката се опира на безспорни авторитети в сравнителните изследвания. Дори изследванията на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие продължават да третират Великобритания като унитарна държава. В тази връзка бих отпредила препоръка да се отчитат в сравнителен контекст настъпващите промени не по твърдения, а по индикатори. Лично аз виждам една много добра перспектива за бъдещите научни изследвания на д-р Калфова в полето на сравнителните анализи, доколкото с досегашната си дейност тя демонстрира много добра методологическа и методическа подготовка.

В справката за приносните моменти д-р Калфова е отбелязала препоръките за промяна на подхода към регионалната политика в България. Буквално трите изречения в края на монографията ѝ поставят многобройни предизвикателства. Остава неизяснено обаче как може да бъде постигнато всичко това. Например, какви институционални и управленски промени биха били подходящи, за да се постигне препоръчаното планиране „отдолу-нагоре“?

Представените за участие в конкурса публикации показват авторката като изграден, съвестен, коректен и последователен учен. Бих препоръчала повече категоричност в отправянето на препоръки за подобрене, които да бъдат подложени на предварителна оценка.

Публикациите могат да се използват за целите на учебния процес и безспорно ще подпомогнат работата на д-р Калфова по основните курсове, водени от нея.

Учебна и преподавателска дейност

От приложените справки за учебната и преподавателската заетост на гл. ас. д-р Елена Калфова е видно сериозното присъствие на кандидатката в обучението на студентите от три специалности на Философски факултет на СУ“ Св. Климент Охридски“ – Публична администрация, Политология и Европеистика, както в бакалавърска, така и в магистърска степени. Вече повече от 18 години д-р Калфова усъвършенства своите преподавателски умения и въвежда нови форми и методи на преподаване и контрол в работата си със студентите. Годишната аудиторна заетост на Елена Калфова за последните три години се движи в граници, далеч надхвърлящи

изискващите се по правилник, и е между 593 и 730 часа. Тя е титуляр на курсове „Регионална политика“ и „Оценка на въздействието“, асистент на курс „Местна власт“ в бакалавърската степен на специалност Публична администрация и асистент на курс „Местна власт и управление“ в бакалавърската степен на специалност „Политология“. През годините д-р Калфова е разработила и е титуляр на 8 магистърски курсове в програми на специалност „Публична администрация“ и „Европеистика“, от които един с преподаване на английски език. През 2016 година д-р Калфова разработи концепция и учебен план за магистърска програма „Оценка на политики и оценка на въздействието“, на която е ръководител. Тя организира и ръководи и обучението в следдипломна квалификация по „Оценка на въздействието“, която се провежда в партньорство с Института по публична администрация“. Ръководила е 32 успешно защитени дипломни работи на студенти от магистърската степен на специалности „Публична администрация“ и „Европеистика“.

Гл. ас. д-р Елена Калфова е уважаван от студентите преподавател. Нейните приноси за развитието на специалност „Публична администрация“ са безспорни и високо ценени от колегите. Тя активно участва в дейността на катедрата, факултета и Университета.

Лични впечатления от кандидата

Познавам Елена Калфова от годините на нейното обучение в специалност „Политология“. По-късно имах задължението, но и шанса да бъда нейн научен ръководител при подготовката на дисертацията ѝ за присъждане на ОНС „доктор“. Някак естествено тя стана асистент на курсовете ми в специалностите „Публична администрация“ и „Политология“. Удоволствие е да се работи с д-р Калфова. Тя е отговорен преподавател, съвестен и коректен изследовател, отзивчив колега. Не се страхува да изкаже собствено мнение, не само в научен, но и в организационен аспект. Макар процедурата за заемане на академична длъжност „доцент“ някак несправедливо да игнорира заетостта на кандидата в научни и практико-приложни проекти, не мога да не отбележа впечатляващия брой проекти, в които д-р Калфова е участвала. В значителна част от тях сме работили съвместно и мога да потвърдя научната коректност и честност, с които тя се отнася към работата си.

Заклучение

Като имам предвид изложеното по-горе, напълно убедено препоръчвам на членовете на научното жури и на Факултетния съвет на Философски факултет да гласуват положително за заемането на академичната длъжност „доцент“ по Професионално направление 3.3. „Политически науки“ от гл. ас- д-р Елена Ангелова Калфова-Войнова.

11.03.2020

София,

Рецензент:

доц. дпн Милена Стефанова